

Практика "блокування" голосування за законопроекти у Парламенті шляхом внесення "безлічі" правок. Як зародилася та чого очікувати в подальшому?

Практика "блокування" голосування за законопроекти у Парламенті шляхом внесення "безлічі" правок та їх подальше обговорення є новою для України, але не для світу.

Існує навіть спеціальний термін, яким позначають подібну практику блокування голосування: **філібастер** (з англ. filibuster) – тактика перешкоджання розгляду та прийняття законопроектів парламентською меншістю шляхом затягування прийняття рішень за допомогою внесення величезної кількості правок, декламування гасел, розлогих роздумів на тему і не по темі.

У багатьох країнах світу філібастер почав використовуватись ще давно, як один із засобів політичної боротьби. Оскільки однією із головних особливостей філібастру є його тривалість, то не обходиться без рекордів.

У 1957 році у США промова сенатора Строма Термонда проти закону про громадянські права тривала понад 24 години і 18 хвилин, у 2011 році канадські парламентарії понад 57 годин затягували розгляд законопроекту, а у 2016 році опозиція у парламенті Південної Кореї встановила світовий рекорд по тривалості "філібастру", умисно затягуючи прийняття закону про протидію тероризму протягом 192 годин.

В Україні філібастер особливо не застосовувався протягом попередніх скликань Верховної Ради України, хоча були і технічні правки до законопроектів, і тривалі їх обговорення. Серед таких історичних прикладів слід навести такі: 5700 – до проекту Конституції, 4400 – до проекту Виборчого кодексу, 3400 – до проекту щодо процесуальних кодексів та інші.

Проте, у поточній Раді IX скликання, філібастер неочікувано став особливо популярним методом політичної боротьби.

Так, восени 2019 року до Проекту Закону про внесення змін до Податкового кодексу України щодо ліквідації корупційної схеми у сфері реєстрації інформації зі звітів про оцінку об'єктів нерухомості та прозорості реалізації майна № 2047-д від 31.10.2019 р. **було подано майже тисячу правок**, причому цей Проект був всього на 5 сторінках. Більшість із поданих правок були суто технічні: зміна місце розташування слів, виокремлення кожної правки в окрему таблицю, нумерація кожного окремого абзацу правки тощо.

Вже новий рекорд був поставлений при розгляді Проекту Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обігу земель сільськогосподарського призначення від № 2178-10 від 10.10.2019 р. (так званий законопроект про ринок землі).

Враховуючи важливість та резонанс, який викликав цей законопроект, країна та безпосередньо парламентарії поділилися на противників та прибічників його прийняття, що призвело до подання 4018 правок до його змісту.

Понад 2 місяці знадобилося депутатам аби розглянути подані правки та прийняти цей законопроект. На цьому прикладі чітко видно, що застосування філібастру в Україні, призводить до суттєвого затягування процесу розгляду та прийняття необхідних

законопроектів, і аби не було такої прямої політичної волі у влади на його прийняття, невідомо ще б скільки тривав його розгляд у ВРУ.

Здавалося б такий рекорд правок буде складно "побити", але вже новий виток парламентської боротьби за допомогою філібастру розпочався у кінці березня на початку квітня цього року.

Зокрема, 30 березня 2020 року ВРУ було прийнято за основу Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення деяких механізмів регулювання банківської діяльності від 2571-д від 30.03.2020 р. (так званий "антиколомойський закон").

Проте, цей законопроект побив усі попередні рекорди по правкам, оскільки до нього внесли вже понад 16381 правок, що на сьогодні є абсолютним рекордом українського парламенту.

Вочевидь слід визнати, що такий метод парламентської боротьби – філібастер, як показує вищенаведена парламентська практика останніх півроку, є доволі ефективним механізмом затягування розгляду законопроектів, що відповідає основній її суті.

Прийняття цього законопроекту було однієї із двох умов надання Україні розширеної підтримки МВФ, але така безпрецедентна кількість правок дуже сильно відтермінує його прийняття і, відповідно, надання допомоги від МВФ.

Нажаль економічна стабільність нашої країни під загрозою через такі дії парламентаріїв, оскільки розгляд понад 16000 правок, враховуючи чинне законодавство України, буде тривати місяцями.

Вже сьогодні можна стверджувати, що якщо не буде відповідних законодавчих змін, то така практика затягування розгляду та прийняття законопроектів стане більш звичною для українського парламентаризму, оскільки вона вже показала свою ефективність.

Однак, 08 квітня 2020 року було подано Проект Закону про внесення змін до Регламенту Верховної Ради України щодо оптимізації процедури розгляду законопроектів у другому читанні № 3313 від 08.04.2020 р., який має на меті оптимізувати процедуру розгляду законопроектів у другому читанні в частині зриву або штучного затягування розгляду підготовлених до розгляду законопроектів шляхом недобросовісного подання величезної кількості пропозицій, поправок до другого читання, розгляд яких може тягнути місяцями.

Цим законопроектом пропонується доповнити частиною 8 статтю 120 Регламенту Верховної Ради України у такому вигляді: "У випадку подання до другого читання законопроекту більш як 2000 пропозицій, поправок, Верховна Рада може прийняти процедурне рішення про розгляд відхиленних головним комітетом пропозицій, поправок без обговорення. В разі ухвалення такого рішення кожна депутатська фракція, група отримує право на виступ до 10 хвилин, а позафракційні депутати, які мають зареєстровані поправки до 3 хвилин."

Вочевидь, країні вже сьогодні потрібні відповідні законодавчі зміни з метою обмеження затягування процедури розгляду та прийняття законопроектів через подання численних правок, розгляд яких може тривати місяцями.

Проте наведені зміни можуть призвести до повного зникнення практики філібастру, як прояву та ознаки демократичної держави, що не відповідає основним політичним тенденціям у світі, оскільки, у даному випадку, варто спочатку вивчити міжнародний практичний досвід існування та застосування цієї практики у різних країнах світу, а потім проводити відповідні зміни у законодавстві України.